

Summatiivinen vai formatiivinen?

- Assessment of learning (AoL): **oppimisen tuloksien arviointi** \approx summatiivinen arviointi
- Assessment for learning (AfL): **oppimista edistävä arviointi** \approx formatiivinen arviointi
- Robert Stake: *"Kun kokki maistaa keittoa, se on formatiivista arviointia, mutta kun asiakas syö sitä, se on summatiivista."*

Kolmas kerta toden sanoo?

- Uusien OPSien esittämiä arvioinnin tehtäviä on mainittu jo ainakin kaksissa edellisissä opetussuunnitelmissa, eli 1990-luvulta saakka
- **Kannustaa ja ohjata oppimista ja opiskelua**
- **Kehittää itsearviointitaitoja**
- Nyt sanotaan taas, mutta selkeämmin ja painokkaammin (varsinkin POPSissa)

Mitä uutta edelliseen
OPSiin verrattuna?

POPS 2016: Oppimisen arviointi

- Perusopetuslain (22 §) mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan ***oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä*** tulee arvioida **monipuolisesti**. Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. **Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa**. (POPS 2016, s.46)

POPS 2016: Oppimisen arviointi

- ”Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päätösarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päätösarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.”
- Opintojen aikainen arviointi
- Päätösarviointi

Arviointi perusopetuksessa

Opintojen
aikainen arviointi
ja palaute

Formatiivi-
nen

Summatii-
vinen, mm.
"vuosiluokka-
arvosana" (YK)

*Ope-
tuksen
ja oppi-
misen
tavoit-
teet
ja
kriteerit*

Päätösarviointi

*Päättötavoitteet ja
-kriteerit*

Opintojen aikainen arviointi

- Tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta
 - Tehtävänä kannustaa, edistää ja ohjata oppimista sekä itse- ja vertaisarvioinnin kehittymistä
 - Pääosin **formatiivista**
 - Palautteella tärkeä tehtävä
- ”Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen **summatiivista** arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa.”

Päätöarviointi

- Päätöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin.

POPS 2016: Oppimisen arviointi

Kouluissa kehitettävän arviointikulttuurin keskeisiä piirteitä:

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- **oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan**
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa. (POPS 2016, 46)

Kolme keskeistä kohdetta

- Oppimista edistävä opintojen aikainen arviointi
 - Myös kurssin/opiskelun aikana formatiivista arviointia
 - Itse- ja vertaisarviointia oman oppimisen avuksi
- Palaute
- Monipuolista arviointia myös summatiivisesti

HUOM!

- **Formatiivinen arviointi EI tarkoita sitä, että pidämme (ja korjaamme) yhä lisää kokeita** vaan kyse on monenlaisista **pedagogista ratkaisuista**, joilla pyrimme entistä systemaattisemmin ja tavoitteellisemmin seuraaviin asioihin:

Black & Wiliam 1998

- **Formatiivisen arvioinnin tehtävä on edistää oppimista**
- Mitä formatiivisen arvioinnin tulee huomioida:
 - **Tavoitteiden** tulee olla oppilaiden tiedossa

”Oppilaat voivat arvioida itseään vain, jos heillä on tarpeeksi selkeä käsitys tavoitteista, jotka heidän on tarkoitus saavuttaa. Valitettavasti monilla oppilailla sitä ei ole.”

Black & Wiliam 1998

- Formatiivinen arvioinnin tehtävä on edistää oppimista
- Mitä formatiivisen arvioinnin tulee huomioida:
 - **Tavoitteiden** tulee olla oppilaiden tiedossa
 - **Itsearviointia** tulee tukea ja kehittää

”Jotta formatiivinen arviointi oikeasti toimii ja edistää oppimista, oppilaita tulee ohjata ja opettaa itsearviointiin niin, että he ymmärtävät opiskelunsa päätavoitteet ja myös sen, mitä heidän tulee tehdä saavuttaakseen tavoitteensa.”

Black & Wiliam 1998

- Formatiivinen arvioinnin tehtävä on edistää oppimista
- Mitä formatiivisen arvioinnin tulee huomioida:
 - **Tavoitteiden** tulee olla oppilaiden tiedossa
 - **Itsearviointia** tulee tukea ja kehittää

”Haluamme kasvattaa oppilaistamme itseohjautuvia elinikäisiä oppijoita. Jos heistä on tarkoitus tulla kriittisiä ajattelijoita ja ongelmanratkaisijoita, jotka osaavat hyödyntää tietojaan ja taitojaan, heidän täytyy myös oppia itsearviointitaitoja. He eivät voi vain odottaa, että joku kertoo heille oikean vastauksen.”
(Earl 2003, 101)

Black & Wiliam 1998

- Formatiivinen arvioinnin tehtävä on edistää oppimista
- Mitä formatiivisen arvioinnin tulee huomioida:
 - **Tavoitteiden** tulee olla oppilaiden tiedossa
 - **Itsearviointia** tulee tukea ja kehittää
 - Oppilailla **tarpeeksi mahdollisuuksia ajatella itse** sekä osoittaa ja testata ajatteluaan

”Kaikkiin oppimistilanteisiin tulisi sisällyttää tilanteita, joissa oppilaat voivat ilmaista ajatteluaan, sillä tämä saa aikaan sellaista vuorovaikutusta, joka edistää oppimista.”

Black & Wiliam 1998

- Formatiivinen arvioinnin tehtävä on edistää oppimista
- Mitä formatiivisen arvioinnin tulee huomioida:

Formatiivisen arvioinnin tavoitteen kannalta kurssin tai opintokokonaisuuden lopussa olevassa kokeessa ei ole mitään mieltä, sillä se tulee liian myöhään, jotta tuloksista voisi oppia.

eteenpäin.

- **Havaittuja 'aukkoja' täytyy voida paikata:**
loppuarviointi ei sitä mahdollista

Black & Wiliam 1998

- Formatiivinen arvioinnin tehtävä on edistää oppimista
- Mitä formatiivisen arvioinnin tulee huomioida:
 - **Tavoitteiden** tulee olla oppilaiden tiedossa
 - **Itsearviointia** tulee tukea ja kehittää
 - Oppilailla **tarpeeksi mahdollisuuksia ja aikaa ajatella itse** sekä osoittaa ja testata ajatteluaan
 - **Palaute** ensisijaisen tärkeää, sen tulee ohjata **eteenpäin**
 - **Havaittuja 'aukkoja' täytyy voida paikata**: loppuarviointi ei sitä mahdollista
 - Täytyy olla **turvallista**, jotta uskaltaa tehdä myös virheitä!

Eri asteet, eri aineet: erilaiset haasteet?

- Formatiivinen **prosessin** arviointi ollut aina osa toimintaa taito- ja taideaineissa
 - Samoin äidinkielessä vahvasti mukana
 - Näin myös esiopetuksessa ja alakoulussa
 - Humanistiset reaaliaineet: omia tulkintoja, perusteluja, jne.
 - Luonnontieteet, matematiikka: eksaktimpia oikeita
- ”...we have found that modern foreign languages present the greatest challenges in embedding formative assessment into classroom practice.” (Black et al. 2003, 72)

Milloin formatiivista arviointia?

- Aluksi, esim. kurssin/asiakokonaisuuden/tunnin alussa:
 - Mitä asiasta jo osataan?
 - Osataanko tarpeeksi hyvin, vai onko väärinkäsityksiä?
 - Voisiko osaamista vielä parantaa? Miten?
- Tehtäviä tehdessä ja tarkastettaessa
- Tunnin / asiakokonaisuuden loppuksi
- Kerratessa, esim. kokeeseen
- Myös kokeen jälkeen kannattaa itsearvioida / palata asiaan

Formatiivisia arviointikeinoja, mm. (mm. Black et al. 2003; Black & Wiliam 2012)

- Opetuskeskustelu formatiivisesti
- Palaute oppilaille huolellisesti laadittuina kommentteina, ei pisteinä tai numeroina
- Vertais- ja itsearviointi käyttöön
- Summatiivisia kokeita formatiivisiin tarkoituksiin

Lähteitä:

- **Black, P. & Wiliam, D. 1998.** Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. London: King's College London School of Education
- **Black, P., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B. & Wiliam, D. 2003.** Assessment for learning: putting it into practice. Maidenhead UK: Open University Press
- **Butler, R. 1988.** Enhancing and undermining intrinsic motivation: The effects of task-involving and ego-involving evaluation on interest and performance. Br Journal of EdPsych 58 (1), 1-14.
- **Earl, L. M. 2003.** Assessment as learning: using classroom assessment to maximize student learning. Thousand Oaks: Corwin Press.
- **Gardner, J. 2012.** (ed.) Assessment and Learning. (2nd edition) London: SAGE.
- **Hattie, J. A. C. 2009.** Visible learning. London: Routledge.
- **Hattie, J. 2012.** Know Thy Impact. Educational Leadership 70 (1), 18-23.
- **Väljjarvi, J. 1996.** Oppilasarviointi opiskelun uudistumisen tukena ja tukahduttajana lukiossa. Teoksessa A. Räisänen & T. Frisk (toim.) Silta uuteen opiskelija-arviointiin. Helsinki: OPH.
- **Wiggins, G. 2012.** Seven Keys to Effective feedback. Educational Leadership 70 (1), 10-16.
- **Wiliam, D. 2012.** Feedback: Part of a System. Educational Leadership 70 (1), 31-34.